

YAKKA TARTIBDA O'QIYDIGAN O'QUVCHINING SAVOD O'RGATISH DAVRI YOZUV DARSIDA MUSTAQIL ISH TASHKIL ETISH

Raxmonova Rayxon Jumayevna

O'zbekiston Respublikasi Surxondaryo viloyati Boysun tumani

47-sonli AFCHO` Umumiy o`rta ta'lim maktabi

Boshlang`ich ta'lim o`qituvchisi

Annotatsiya: Mazkur maqolada yakka tartibda ta'lim olayotgan o'quvchilar bilan savod o'rgatish davrida yozuv darslarini samarali tashkil etishning metodik jihatlari tahlil etiladi. Mustaqil ish turlarini tanlash, o'quvchining individual xususiyatlari va tayyorgarlik darajasiga mos metodlarni qo'llash, yozuv ko'nikmalarini shakllantirishda differensial yondashuvning ahamiyati yoritilgan. Shuningdek, zamonaviy interfaol usullar va raqamli vositalardan foydalanishning afzalliklari amaliy misollar asosida ko'rsatilgan.

Kalit so'zlar: yakka tartibda ta'lim, savod o'rgatish davri, yozuv darsi, mustaqil ish, differensial yondashuv, pedagogik texnologiyalar, o'qitish metodikasi.

Boshlang'ich ta'limda savod o'rgatish davri bolalarning keyingi ta'lim bosqichlaridagi muvaffaqiyatining poydevorini tashkil etadi. Ayniqsa, yakka tartibda o'qiydigan o'quvchilar uchun bu davrda individual yondashuv, motivatsiya va mustaqil ishlarni to'g'ri tashkil etish nihoyatda muhimdir.

Yakka tartibdagi ta'limda o'quvchi bilan ishlashning asosiy maqsadi — o'qish va yozish ko'nikmalarini shakllantirishda o'z mustaqilligini rivojlantirish, o'z-o'zini nazorat qilishga o'rgatish hamda o'quv faoliyatiga ijobiy munosabatni shakllantirishdir. Shu bois, yozuv darslarida mustaqil ishlarni tashkil etish — o'qituvchi metodikasining markaziy yo'nalishlaridan biridir.

Yakka tartibda o'qitiladigan o'quvchilar uchun savod o'rgatish davrida yozuv darsida mustaqil ish tashkil etish muhim va samarali usul hisoblanadi. Bu

jarayon o'quvchining shaxsiy ehtiyojlari, qobiliyatlari va o'quv tempini hisobga olgan holda tashkil etilishi kerak. Quyida bu jarayonni tashkil etish bo'yicha ba'zi tavsiyalar keltiriladi:

O'quvchining darajasini aniqlash

- Boshlang'ich baholash: O'quvchining yozuv ko'nikmalarini aniqlash uchun oddiy testlar yoki mashqlardan foydalaning (masalan, harflar, so'zlar yoki jummalarni yozish).

- Shaxsiy ehtiyojlar: O'quvchining qaysi sohada (masalan, harf yozish, imlo, yozuv tezligi) ko'proq yordamga muhtojligini aniqlang.

Mustaqil ish uchun maqsad va vazifalarni belgilash

- Aniq maqsadlar: Masalan, "O'quvchi 'A' harfini to'g'ri yozishni o'rganadi" yoki "Berilgan so'zni xato yozmasdan ko'chiradi".

- Bosqichma-bosqich yondashuv: Yozuv darsini kichik, oson bajariladigan vazifalarga bo'ling (masalan, harf yozish, so'z ko'chirish, qisqa gap yozish).

Mustaqil ish turlari

- Harf va so'z yozish mashqlari:
 - Harflarni alohida yozish (katta va kichik harflar).
 - Oddiy so'zlarni ko'chirish yoki eshitish orqali yozish.
 - Namunadagi so'zlarni daftarga ko'chirish.
- Jumla yozish:
 - Oddiy jummalarni ko'chirish (masalan, "Bu kitob").
 - Eshitish orqali qisqa jummalarni yozish (dictation).
- Ijodiy vazifalar:
 - Berilgan rasm asosida bir-ikki so'zdan iborat iboralar yozish.
 - O'quvchining o'zi haqida qisqa matn yozish (masalan, "Mening ismim...").

- O'yin elementlari:

- Harflarni birlashtirib so'z yasash (masalan, "a" va "n" harflaridan "an" so'zini hosil qilish).

- So'zlarni bo'g'inlarga ajratib yozish.

Materiallar va vositalar

- Daftar va qalam: Chiroyli yozuv daftarlari (tor chiziqli yoki katakli) va qulay qalamlar.

- Namunalar: Harflar yoki so'zlarning to'g'ri yozilgan namunalarini taqdim eting.

- Texnologik vositalar: Agar imkon bo'lsa, planshet yoki kompyuterda yozuv dasturlaridan foydalanish mumkin (masalan, harflarni chizish dasturlari).

- Rangli vositalar: O'quvchining qiziqishini oshirish uchun rangli qalamlar yoki flomasterlardan foydalanish.

Mustaqil ishni tashkil etish tartibi

1. Tayyorgarlik:

- Dars oldidan o'quvchiga vazifani tushuntiring va namunalar ko'rsating.

- O'quvchiga aniq ko'rsatmalar bering (masalan, "Bu harfni 5 marta yoz").

2. Ish jarayoni:

- O'quvchiga mustaqil ishlash uchun vaqt bering (5-10 daqiqa, darajasiga qarab).

- Ishlayotgan vaqtida o'quvchiga aralashmang, lekin kuzatib turing.

3. Tekshirish va fikr-mulohaza:

- Ish tugagach, yozuvni tekshiring, xatolarni tuzating va o'quvchiga muloyimlik bilan tushuntiring.

- Muvaffaqiyatlarini maqtang (masalan, "Bu harfni juda chiroyli yozding!").

O'quvchining qiziqishini oshirish

- Motivatsiya: O'quvchiga yozuvning muhimligini tushuntiring (masalan, "Yozish orqali o'z fikringni boshqalarga yetkaza olasan").

- O'yinli usullar: Harflar yoki so'zlarni yozishni o'yin shaklida tashkil eting (masalan, "Qaysi so'zni tezroq yozasan?").

- Mukofotlar: Kichik muvaffaqiyatlar uchun stikerlar yoki maqtovlar bilan rag'batlantiring.

Xatolarni tuzatish va rivojlantirish

- Xatolarni tuzatishda o'quvchining ruhini tushirmaslikka e'tibor bering.

- Har bir darsda oldingi darsdagi xatolarni takrorlamaslikka yordam bering.

- Asta-sekin vazifalarni murakkablashtiring (masalan, so'zdan jumalarga o'tish).

Ota-onalar bilan hamkorlik

- Ota-onalarga o'quvchining yutuqlari haqida xabar bering.

- Uyda qo'shimcha mashqlar uchun oddiy vazifalar tavsiya qiling (masalan, har kuni 5 ta so'z yozish).

Vaqt va resurslarni boshqarish

- Mustaqil ishga 10-15 daqiqa ajrating,

chunki uzoq vaqt davomida yozish charchatishi mumkin.

- O'quvchining charchoq darajasini kuzating va kerak bo'lsa, qisqa tanaffus bering.

Yakka tartibda o'qitishda har bir o'quvchining individual xususiyatlarini hisobga olish va darslarni qiziqarli, tushunarli qilish muhimdir.

Xulosa

Yakka tartibda o'qiydigan o'quvchilar bilan yozuv darslarida mustaqil ishni tashkil etish o'quvchilarning tafakkurini, mustaqil fikrlash qobiliyatini, o'z-o'zini nazorat qilish va ijodiylikni rivojlantiradi.

Har bir o'quvchi uchun individual yozuv portfeli (daftar, topshiriqlar varag'i, baholash jadvali) yuritish.

Yozuv mashg'ulotlarini raqamli interfaol platformalar bilan integratsiya qilish.

Boshlang'ich sinf o'qituvchilarining yakka tartibdagi metodik tayyorgarligini oshirish bo'yicha seminar-treninglar tashkil etish.

Mustaqil ishlar uchun milliy didaktik qo'llanmalar yaratish.

ADABIYOTLAR.

1. Avloniy, A. (2020). *Turkiy guliston yoxud axloq*. Toshkent: O'zbekiston Milliy ensiklopediyasi.
2. G'afforova, M., & Omonova, L. (2022). *Boshlang'ich ta'limda savod o'rgatish metodikasi*. Toshkent: TDPU nashriyoti.
3. Dewey, J. (2017). *Experience and Education*. New York: Macmillan.
4. Yo'ldoshev, H. (2021). *Ta'limda interfaol metodlar*. Toshkent: Fan va texnologiya.
5. Turaqulova, S. (2023). "Boshlang'ich sinflarda individual yondashuv samaradorligi." *Ta'lim va innovatsiyalar jurnali*, №2, 45–50.
6. Montessori, M. (2018). *The Absorbent Mind*. London: Penguin Books.
7. Xolmatova, R. (2024). "Yakka tartibdagi o'qitish sharoitida yozuv ko'nikmasini rivojlantirish." *Boshlang'ich ta'lim va rivojlanish*, №3, 28–33.